

Kriminalomsorgen

Agder fengsel

Froland avdeling

Forebyggingsenheten v/ Sivilombudet

Deres ref:

Vår ref:

Dato:

19.08.2024

TILBAKEMELDING PÅ BESØKSRAPPORT – AGDER FENGSEL, FROLAND AVDELING

Viser til besøksrapport sendt til Agder fengsel 29.03.2024 med Sivilombudets forebyggingsenhets anbefalinger etter gjennomført besøk 31.10.2023 – 02.11.2023.

Agder fengsel har gjennomgått rapporten og vil i denne tilbakemeldingen kommentere sivilombudets anbefalinger og redegjøre for hvordan de er fulgt opp eller vil følges opp.

Anbefalingene i rapporten gjelder både Agder fengsel og fengselets helseavdeling v/ Froland kommune. Denne tilbakemeldingen tar utgangspunkt i anbefalingene som gjelder kriminalomsorgen og fengselet. Froland kommune må redegjøre for anbefalingene rettet utelukkende til helseavdeling i et eget svar.

Dagtilbud

- 1. Fengselet bør så langt det er mulig sikre at alle innsatte har et dagtilbud i form av arbeid eller opplæring.*

Ledelsen i Agder fengsel opplever at fengselet ikke har tilstrekkelig areal for å tilby fullverdig dagtilbud til alle innsatte. Fengselet er imidlertid gjort kjent med at KDI i forbindelse med etablering av nytt fengsel på Ilseng vil foreta en vurdering av aktiviseringen i alle M2015 bygg. Vi har tro på at det etter denne gjennomgangen både vil være fokus på best mulig utnyttelse av eksisterende bygningsmasse i M2015, samt at Agder fengsel må se på hva som skal til for å utnytte arealer godt nok til å sikre så høy grad av aktivisering som mulig.

Samtidig har Agder fengsel bemanningsutfordringer som gjør full aktivisering krevende. Fengselet har hatt fokus i 2024 på å opprettholde en så høy bemanningsfaktor som mulig i arbeidsdriften, samtidig har vi store utfordringer med å sikre en høy nok bemanningsfaktor i

Kriminalomsorgen region sørvest

Postadresse:
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøksadresse:
Kristian Birkelands vei 20
4820 Froland

Telefon:
Telefaks:
Org.nr: 923 537 724

Saksbehandler:
anneegel

sikkerhetsbemanningen vår. En for lav sikkerhetsbemanning er også med å påvirke mulighetene til å sikre høy nok kapasitet og gode resultater knyttet til aktivisering.

Inntil videre fokuseres det i stor grad på å være fleksible og løsningsorienterte innenfor de rammene vi har i dag. Det samarbeides tett med Sam Eyde videregående skole og Agder fylkeskommune som har ansvar for det videregående utdanningstilbudet i fengselet. Sam Eyde videregående skole har siden oppstart av fengselet vært løsningsorienterte. De har også hatt mulighet til å utvide sin kapasitet for å kunne gi innsatte et bedre tilbud. Vi ser at noen innsatte med ekstra utfordringer og redusert kapasitet til å være sysselsatt på skole eller en ordinær arbeidsplass kunne hatt et bredere tilbud. Fra høsten 2024 har vi klart å avsette ressurser til et «lavterskel» tilbud for innsatte som kan være i denne kategorien. Disse 12 plassene har ikke blitt etablert enda som følger av utfordringer knyttet til bemanning, men vil komme på plass så fort det er mulig. Siden Sivilombudet var på besøk i høst har 6 nye heldagsundervisningsplasser på rørleggerlinje blitt etablert. Vi vil også nevne at innsatte til tider aktiviseres gjennom for eksempel programvirksomhet eller trening i gymsal når de ellers ville vært innelåst. For å gi et mer reelt bilde av aktiviseringsnivået i fengselet vil dette bli dokumentert mer utstrakt grad i fremtiden.

Aksjonspunkter:

- 1.1 Avvente KDIs gjennomgang av M2015, knyttet til aktivisering i de nye M2015 byggene – evt vurdere tiltaksplan i etterkant av dette.
- 1.2 Se på egen utnyttelse av bygningsmasse – vurdere om kapasiteten i dag utnyttes godt nok – egen frist satt til 31.01.2025
- 1.3 Avvente budsjett 2025 knyttet til fremtidig bemanningsplan for Agder fengsel. Budsjett vil være avgjørende for aktiviseringsgrad. Egen frist satt til 28.02.2025.

Trygghet

2. *Fengselet bør gjennom økt tilstedeværelse av fengselsbetjenter sikre bedre ivaretagelse av tryggheten til både ansatte og innsatte.*

Agder fengsel er enig i at det er viktig med tilstedeværelse av ansatte i boenhetene når det er fellesskap. Tilstedeværelse er helt nødvendig for å ha oversikt over risikobildet rundt innsatte når det kommer til uønskede hendelser knyttet til vold og rus, men også avdekke dersom innsatte som ikke har det bra eller sliter. At ansatte er tilgjengelige for innsatte og er sammen med innsatte i boenhetene er helt avgjørende for å styrke den dynamiske sikkerheten og trygghetsfølelsen til ansatte og innsatte.

Agder fengsel har i 2023, i forkant av Sivilombudets besøk tilpasset bemanningen til gjeldende budsjett, noe som innebærer nedtrekk i sikkerhetsbemanning og sosialfaglig bemanning. Fengselet er forespeilet reduserte budsjetter også fremover, noe som kan innebære utfordringer med å sikre god nok tilstedeværelse av betjenter også i fremtiden.

Videre ser vi at måten fengselet er bygd opp på krever forholdsmessig mye bemanning. Det er forholdsvis store avstander innad i fengselet, og fengselet har relativt små boenheter (12 innsatte). Videre er selvforpleining en vesentlig del av normalitetsprinsippet i driften, som også krever mer utetid og flere ansatte. Fengselet er svært ofte i situasjoner der vi må gjøre avveininger i forhold til om boenheten skal låses ned for at ansatte skal kunne gjøre nødvendig oppgaver utenfor boenheten. I de aller fleste tilfeller velger man å tåle risikoen det er ved å la boenheten være åpen, men med noe mindre tilsyn eller med kun kameraovervåkning. Dette påvirker den dynamiske sikkerheten og trygghetsfølelsen til innsatte, men alternativet er

innlåsing som også er uheldig. Det har helt unntaksvis og svært sjelden skjedd at en boenhet har blitt låst ned på grunn av bemanningsmessige forhold.

Vår erfaring er at innsatt sammensetningen har blitt mer krevende å håndtere. Mindre krevende innsatte soner oftere i samfunn og det blir en større tetthet mellom innsatte som har utfordringer knyttet til psykisk helse, tilbøyelighet til å utøve vold, rus og utagering mot ansatte. Det kan være psykososialt krevende å være alene som ansatt på boenheter som bærer preg av dette. Til tross for at Agder fengsel har dyktige vikarer, er vi bekymret for at sykefraværet har vært høyt over tid, at vi har høy turn-over og at det har vært krevende å rekruttere fagutdannede vikarer / fengselsbetjenter. Med en innsattgruppe som er krevende å håndtere er det viktig med en stabil ansattgruppe med riktig kompetanse, og en høy nok bemanning. Dette oppleves i dag krevende å gjennomføre. Til tross for utfordringene som er beskrevet må vi fortsette å jobbe med å innarbeide en kultur som etterstreber høy tilstedeværelse i boenhetene så langt det er mulig.

Aksjonspunkter:

2.1 Være aktive på rekrutteringssiden for å sikre at bemanningsplanen kan følges. Løpende fokus, ingen frist satt.

2.2 Sjekke ut årsaker til høy turnover og forsøke å stanse dette. Frist for gjennomføring av questback til ansatte som har sluttet i 2023 og 2024 satt til 31.12.2024.

2.3 Etablert et samarbeid med RVTS med fokus på trygging av fengselsbetjenter i sine roller knyttet til innsatte. Inngått en avtale om tjenester for perioden til 31.12.2025.

Kommunikasjon og manglende bruk av tolk

3. *Fengselet bør tilby tolk ved innkomstsamtale til alle innsatte som ikke har tilstrekkelige språkferdigheter. Tolk bør også brukes når viktig informasjon skal gis eller innsatte ønsker å formidle informasjon til fengselet. Tilbud om og bruk av tolk bør dokumenteres.*

Agder fengsel har etter besøket fra forebyggingsenheten hatt fokus på å sikre at tolk brukes i de tilfeller der innsatte ikke har tilstrekkelige norsk eller engelsk språkkunnskaper. Vi har siden oppstart har rutiner for bruk av tolk, men vi har de siste måneder hatt på dagsorden å sikre at alle ansatte kjent med rutinen. Det brukes også i større grad digitale verktøy for å tolke enkle beskjeder. Det er lagt inn i revidert rutine for bruk av tolk at vurderinger rundt bruk av tolk skal dokumenteres. At tolk skal brukes når innsatte ikke har tilstrekkelige ferdigheter i norsk eller engelsk ligger også i rutine for kartleggingssamtale.

Fengselet har tydelig presisert ut i organisasjonen at økonomi skal ikke under noen omstendigheter påvirke bruken av tolk.

Siden sivilombudets besøk har det vært en betydelig økning i bruken av tolk.

Aksjonspunkter

3.1 Følge opp bruken av tolk fremover, sjekke ut utviklingen i tolking ved alle lokasjoner.

4. *Fengselet bør sikre at alle innsatte, uansett språk, har lik tilgang til informasjon og tjenester.*

Det er svært ressurskrevende å oversette all informasjon til alle morsmål innsatte har. Vi har for tiden rundt 50% utenlandske innsatte fordelt på mange språk. Vi forsøker å løse dette fortløpende, gjennom bruk av tolk, digitale verktøy og gjennom å bruke egne ansatte med språkkunnskaper.

5. *Fengselet og Froland kommune bør sammen sikre at innsatte kan henvende seg til helseavdelingen uten at personsensitiv og taushetsbelagte informasjon er tilgjengelig for uvedkommende.*

Det er mulig for innsatte å kontakte helseavdelingen og be om en samtale uten at taushetsbelagt informasjon kommer på avveie. Kriminalomsorgens ansatte har ikke tilgang på CMS-meldingene innsatte sender til helsepersonell og det er ikke et absolutt krav om at årsaken til at man ønsker å komme i kontakte med helseavdelingen, skrives i henvendelsen. Siden CMS-skjermen henger i fellesområder, kan i praksis andre innsatte og ansatte se skjermen når innsatte sender melding og vi er enig i at dette ikke er optimalt. Opprinnelig skulle innsatte kunne sende meldinger fra en enhet på cella, noe som ikke er gjennomført på grunn av sikkerhetsmessige utfordringer knyttet til IKT. Inntil videre kan innsatte også sende beskjed/lapp i lukket konvolutt som kan leveres til helseavdelingen. Informasjon om dette henger på oppslag ved siden av CMS-skjermen.

Kontakt med omverden

6. *Fengselet bør styrke innsattes muligheter til kontakt med omverdenen. Det gjelder særlig kontakt med venner og familie gjennom telefon, videosamtale og besøk.*

Jf. midlertidige retningslinjer skal det vurderes i hvert enkelt tilfelle om avlytting er nødvendig. Dette har ført til at færre telefoner avlyttes, noe som frigir ressurser. Som følger av har Agder fengsel vurdert å øke ringetiden til innsatte for å i større grad legge til rette for kontakt med familie og venner. Agder fengsel Mandal avdeling jobber i dag med å utarbeide et forslag til et prøveprosjekt som skal gi innsatte muligheten til mer utstrakt ringetid.

Flere innsatte har etter søknad fått utvidet ringetid, og målsettingen vår er å kunne tilby økt ringetid i tilfeller der det ikke er spesielle behov for avlytning eller andre forhold som vanskeliggjør økt ringetid.

Agder fengsel Froland avdeling hadde muligheter for både fysiske besøk og videobesøk hver uke da vi startet opp fengselet. Etter hvert som vi så at det ble utfordringer knyttet til kapasiteten, ble dette innskrenket til at innsatte i hovedsak måtte velge mellom fysisk besøk og videobesøk.

Vi kan se at praksisen ikke oppleves som forenelig med at videobesøk skal være et *supplement* til fysiske besøk. Vi understreker at innsatte kan velge å ha fysisk besøk hver uke, men da er det som hovedregel ikke mulig å ha videobesøk samme uken, med mindre det foreligger årsaker som for eksempel kontakt med barn.

Aksjonspunkter:

6.1 Når resultater av prøveprosjektet i Mandal avdeling foreligger, vil Froland avdeling vurdere om ringetiden kan utvides også i Froland.

6.2 I samarbeid med besøksavdelingen vil vi utforske om det finnes noen måter å utvide kapasiteten på, innenfor de rammene vi har.

Innlåsing og isolasjon

7. *Fengselet bør sikre at alle innsatte som ikke er isolert kan tilbringe minst åtte timer utenfor cellen hver dag og drive med meningsfulle aktiviteter, inkludert i helgene.*

Målsetningen vår er minst 8 timer utetid hver dag uavhengig av om den innsatte har arbeids- eller skoletilbud. Vi er overbeviste om at innsattes muligheter til autonomi i hverdagen og tid utenfor cellen har hatt en positiv effekt. Likevel så vi sommeren 2023 at det var nødvendig å

gjøre endringer i dagsplanene på grunn av bemanningssituasjonen. Vi har i lengre tid driftet med en langt lavere bemanning enn hva opprinnelige bemanningsplaner tilsa. Årsaken til dette er både omorganiseringen som resulterte i færre ansatte i første linje i bemanningsplanen, samt sykefravær, frafall av betjenter som slutter og vanskeligheter med å skaffe personell.

For å ivareta sikkerheten blant annet i form av tilstedeværelse av ansatte når innsatte er utlåst fra cellene sine, var det nødvendig å legge inn i dagsplanen at innsatte som ikke er sysselsatt skal låses inn på cellen deler av formiddagen.

Celler i fellesskapsavdelingene i M2015 åpnes rutinemessig og står åpne i fellesskapstiden.

8. Fengselet bør utarbeide tydelige retningslinjer for bruken av de forsterkede cellene på S+.

I brev til Sivilombudet mai 2023, har Agder fengsel beskrevet S+ som «forsterkede celler». I etterkant mener vi den formuleringen ikke gir uttrykk for hva S+ er og hvordan S+ blir benyttet i straffegjennomføringen.

Cellene på S+ er utformet som ordinære celler og blir i dag benyttet med stor grad av fleksibilitet til det beste for den enkelte innsatte og for soningsmiljøet på avdeling S. Fengselet anser det ikke som hensiktsmessig å ha tydelige retningslinjer for bruken av celler på S+, da dette vil frata fengselet fleksibiliteten i bruken av cellene. Det kan for eksempel være hensiktsmessig at innsatte som av ulike årsaker lager støy på natten kan ta opphold på S+, og likevel delta i felleskap på boenhet S med andre innsatte på dagtid.

S+ bør kunne brukes fleksibelt ut ifra den enkelte innsattes behov, innsatt sammensetning og plassbehov. Fengselet jobber for minst mulig isolasjon innenfor de rammene vi har, og ved å kunne bruke boenhet S+ fleksibelt, uten å låse seg til egne retningslinjer for bruken, så vil vi ha større mulighet til å tilby aktivitet og felleskap for flere innsatte samtidig.

9. Fengselet bør sikre at alle utelukkelsesvedtak konkret beskriver hvilke konsekvenser vedtaket har for de innsatte.

Alle disse vedtak blir sendt til etterkontroll til jurist i samsvar med rutine for internkontroll. Alle saksbehandlere får tilbakemelding på sine vedtak som de kan ta med som læring til neste vedtak. Jurist sjekker om vedtakene inneholder de vurderingene som må gjøres i henhold til regelverket.

Vi forholder oss til lovens krav til begrunnelse ved å få frem at beslutningen innebærer begrenset eller ingen tilgang til fellesskapet. Dette er årsaken til at vi ikke har konkretisert hvilke konsekvenser vedtaket har for den innsatte i vedtaket, utover begrenset eller ingen tilgang til fellesskapet. Agder fengsel vil likevel fremover se på konkretiseringen i vedtakene, og gjøre justeringer slik at konsekvensene blir uttalt tydeligere.

Agder fengsel kommer til å følge opp at utelukkelsesvedtak bør ha med en beskrivelse av hvilke konsekvenser vedtaket har for innsatte ved overføring fra ordinær fellesskapsavdeling til boenhet S.

Dette gjelder særlig for vedtak om delvis utelukkelse, der vedtakene kan ha vært for lite konkrete rundt hvilke deler av fellesskapet den innsatte er utelukket fra.

Aksjonspunkter:

9.1 Agder fengsel har opprettet en stilling som koordinerende fagansvarlig jurist, blant annet for å sørge for høyere kvalitet i saksbehandlingen. Stillingen er besatt fra juni 2024.

9.2 Koordinerende fagansvarlig jurist vil se på malene for vedtak sammen med avdelingsledere og inspektører, for å sikre at konkretiseringsgraden i vedtakene blir i tråd med Sivilombudets tilbakemeldinger. Frist satt til 31.12.2024.

Sikkerhetsseng

10. Sikkerhetssengen i fengselet bør avskaffes. Inntil det gjøres bør sikkerhetssengen plasseres slik at den ikke er synlig for innsatte som er på sikkerhetscelle eller av andre grunner går gjennom lokalene.

Sikkerhetsseng blir svært sjelden brukt. Siden oppstart av fengselet i 2020 har dette inngripende tiltaket vært benyttet 2 ganger. Selv om sikkerhetsseng er et tiltak vi ikke ønsker å bruke, og som vi strekker oss svært langt for å unngå å bruke, kan sikkerhetsseng i enkelte få tilfeller være et livreddende tiltak.

Dersom sikkerhetsseng skal avvikles bør en samtidig utrede hvilke andre livreddende tiltak som kan kompensere for dette. Å avvikle sikkerhetsseng uten at det foreligger en god plan bak som innebærer for eksempel endring av lovverk, oppfattes av oss som uforsvarlig. Viser til at KDI jobber med tematikken. Vi forholder per i dag oss til at dette er et at tvangsmidlene vi har mulighet til å benytte jf. straffegjennomføringsloven.

Agder fengsel er særlig oppmerksom på hvor inngripende og potensielt traumatiserende bruk av sikkerhetsseng kan være for den innsatte. I praksis bruker vi aldri sikkerhetsseng med mindre det er absolutt siste utvei for å sikre at ikke liv og helse går tapt.

Sikkerhetssengen var ikke tildekket når Sivilombudet besøkte Agder fengsel avdeling Froland. I etterkant av besøket har sengen vært tildekket og fremstår nøytralt. Vi har dessverre ikke fysisk rom for å flytte sengen, så tildekking er eneste muligheten vi har per i dag.

Vedtak om plassering på sikkerhetscelle

11. Fengselet bør sikre at alle vedtak om plassering på sikkerhetscelle treffes med hjemmel i lov, og med konkret begrunnelse som viser at lovens vilkår er oppfylt.

Alle vedtak om bruk av sikkerhetsseng blir sendt til etterkontroll av jurist i samsvar med rutine for internkontroll. Jurist skal kontrollere om disse vedtakene inneholder de vurderingene som må gjøres i henhold til regelverket.

Agder fengsel erkjenner at det har vært ujevn kvalitet på vedtak om plassering på sikkerhetscelle, og det blir fremover satt fokus på kvalitet i saksbehandlingen gjennom at ny koordinerende fagansvarlig jurist er gitt en veilederrolle og en instruksjonsrolle knyttet til saksbehandlingen. Se aksjonspunkter under pkt. 9.

Kontrolltiltak

12. Fengselet bør sikre at det fattes vedtak ved planlagt bruk av håndjern. Vedtaket skal inneholde begrunnelse og skal kunne påklages.

Bruk av hånd- og transportjern regnes ikke som enkeltvedtak etter forvaltningsloven, under henvisning til tiltakets art og begrensede varighet. Dette følger av retningslinjene til straffegjennomføringsloven § 38 pkt. 38.3.

Håndjern blir besluttet etter en individuell risikovurdering i en allerede aktuell/pågående situasjon eller kort tid før fremstilling eller overføring i forbindelse med den sikkerhetsmessige

vurderingen knyttet til selve transporten/øvrige forhold rundt selve fremstillingen/overføringen. Det vil dermed ikke være særlig aktuelt med planlagt bruk av håndjern.

Fengslet fatter vedtak når det besluttes bruk av håndjern som ledd i et regime, f. eks. at det skal benyttes håndjern hver gang innsatte skal ut av cellen. Vedtaket skal være skriftlig, avgjørelsen skal begrunnes og det skal opplyses om muligheten til å påklage avgjørelsen til overordnet nivå. Dersom tidshensyn gjør det nødvendig kan det fattes muntlig vedtak der og da, men dette må skriftlig gjøres i etterkant, jf. straffegjennomføringsloven § 7 b, jf. forvaltningsloven § 23. Vedtaket kan kun gjelde inntil 7 dager om gangen. Dersom tiltaket er nødvendig utover 7 dager, må det fattes nytt vedtak. Vi skal likevel foreta fortløpende vurdering av nødvendigheten av tiltaket så lenge vedtaket gjelder.

KDI har i en konkret klagesak påpekt at håndjern over tid kan være et tiltak som er så inngripende at det er gjenstand for klage, selv om det i retningslinjene er definert at enkeltstående påsettelser av håndjern ikke skal regnes som enkeltvedtak.

For å sikre at det jevnlig tas en vurdering av nødvendigheten av håndjern som tiltak, mener vi at et vedtak om bruk av håndjern bør begrenses i tid ved at det gjelder for inntil 7 dager av gangen. Dersom det vurderes som nødvendig med bruk av håndjern som ledd i et regime ut over dette tidsrommet, må det fattes nytt vedtak på inntil 7 dager. ***Vi presiser at det uansett må foretas en fortløpende vurdering, også innenfor disse 7 dagene, av om det er grunnlag for å fortsatt opprettholde tiltaket, jf. straffegjennomføringsloven § 38 tredje ledd, siste punktum.»***

Hver gang den innsatte påsettes håndjern, journalføres dette i fagsystemet Kompis. Dette gjelder både i tilfeller hvor det er fattet vedtak og når det ikke er krav om vedtak.

Jurist fører etterkontroll av vedtakene iht. rutine for internkontroll for å påse at vedtaket får frem de vurderingene som skal gjøres. Opplysninger om klagerett er standardisert i mal for vedtak om bruk av tvangsmidler og vil alltid fremkomme av disse vedtakene.

Rutine for internkontroll, og jevnlig opplæring vil bidra til at det blir fattet vedtak i tilfeller der vi beslutter bruk av håndjern som ledd i et regime.

Selvskading, selvmordsforsøk og selvmord

13. Fengselet bør sikre at innsatte som har forhøyet risiko for selvmord og selvskading blir møtt med kunnskapsbaserte forebyggings tiltak, som økte menneskelig kontakt, omsorg og aktivisering.

Agder fengsel er enig i at innsatte som har forhøyet risiko for selvmord og selvskading skal ivaretas med økt menneskelig kontakt, omsorg og aktivisering. Vi har hatt to alvorlige hendelser i 2023 som endte med dødsfall, og disse hendelsene har vært med å skjerpe vårt fokus. For eksempel er det større fokus på at ressurser som utvidet ringetid, betydningsfull kontakt med andre og aktivisering i større grad skal tilbys, og at tilbud som blir gitt skal dokumenteres.

Vi kan se at tiltaksplanene for enkelte innsatte som har forhøyet risiko knyttet til tematikken, har bært preg av at tiltakene hovedsakelig dreier seg om *tilsyn* uten at dette beskriver hva tilsynet skal innebære, og har dette som et forbedringspunkt.

I praksis kan tilsynene innebære strukturerte og omfattende kontakt og samtaler med fengselsbetjenter og Operative ledere. Jf. våre rutiner skal helseavdelingen i alle tilfeller

informeres dersom det avdekkes forhøyet risiko. Tiltaksplan utarbeides i samarbeid med helseavdelingen. Helseavdelingen blir således kjent med situasjonen, slik at også de kan ivareta innsatte.

Videre har fengselet eksterne tjenester som har mulighet til å bidra dersom vi ønsker økt oppmerksomhet rundt innsatte. Eksempler kan være fengselsprest, kapellan m.m.

I fremtiden kan vi med fordel dokumentere i større grad i journal og i tiltaksplan hvilke tiltak som i praksis iverksettes, utover *tilsyn*.

Aksjonspunkter:

13.1 Fare for selvskading og selvmord er satt på agendaen tydeligere enn tidligere for eksempel gjennom å sikre oss at kartlegginger gjennomføres etter gjeldende rutiner.

13.2 Tiltaksplaner ved fare for selvskading og selvmord skal i mer utstrakt grad inneholde vurderinger knyttet til bruk av innsattes nettverk, gjennom tilbud om ringetid og utvidet besøk.

14. Fengselet bør sikre at isolasjon ikke brukes som et virkemiddel for å forebygge eller håndtere selvmordsrisiko.

Agder fengsel erkjenner at det er behov for bevisstgjøring og kompetanseheving knyttet til kommunikasjon og håndtering av innsatte med forhøyet selvmordsrisiko. Tidligere har en rekke av våre betjenter og operative førstebetjenter har deltatt i kompetansehevingstiltak gjennom VIVAT. Vi vil også i fremtiden prioritere kompetanseheving på dette området.

Isolasjon skal ikke brukes som et virkemiddel for å forebygge selvmord, men i praksis benytter vi oss av den ekstra kapasiteten vi har i boenhet S i noen tilfeller der vi mener det er fare for selvskading eller selvmord. Dette har ikke handlet om isolasjon som forebyggende tiltak, men om bedre tilgang til bemanning og til helsekompetanse.

Det er videre slik at de ordinære boenhetene er utstyrt på en slik måte at en der har tilgang på gjenstander som gir muligheter for selvskading. Videre ønsker vi å ivareta den enkelte så godt som mulig, både gjennom å hindre tilgang på gjenstander som har skadepotensiale og gjennom å skåne med innsatte for sterke inntrykk.

Vi vil ikke kunne garantere at innsatte i risikozonen for selvskading eller selvmord får like stor tilgang til fellesskap som andre innsatte, men det er viktig å få frem at Agder fengsel med de ressursene vi besitter har som målsetting at alle innsatte uavhengig av risiko for selvskading og selvmord skal ha så høy grad av fellesskap som mulig.

Aksjonspunkter:

14.1 Kompetanseheving av ansatte knyttet til selvmordsforebygging. Aktivt samarbeid med helse knyttet til dette.

14.2 Agder fengsel har økt tettheten av personalledere for å kunne være tett nok på betjenter, og dermed kunne veilede også i krevende situasjoner. Iverksatt fra januar 2024.

Organisering og samarbeid med helseavdelingen

15. Fengselet, kommunen og sykehuset bør samarbeide om å iverksette helsefremmende tiltak for innsatte for å forebygge og redusere negative helsekonsekvenser som følge av bemanningssituasjonen i fengselet.

Ansatte på helseavdelingen er med på daglige møter med ledere og betjenter i boenhetene. I tillegg har fengselet på ledernivå månedlige samarbeidsmøter med ledere for alle eksterne tjenester, der både helsetjenesten og spesialisthelsetjenesten er invitert inn.

I etterkant av har fengselet endret rutinen for å sikre at innsatte kommer til timeavtaler, og for å unngå forsinkelser. Koordinerende verksbetjent har fått ansvar for å legge timeavtaler til poliklinikken inn i kaldeneren for hver etasje.

Det digitale systemet for kommunikasjon mellom de ulike tjenestene i fengselet og innsatte er fremdeles under utvikling og når dette er på plass, vil det kunne bidra til bedre ivaretagelse av den enkelt innsattes kommunikasjon med både helsetjenesten og spesialisthelsetjenesten.

Agder fengsel samhandler jevnlig med kommune og sykehus. Om kommune og eller sykehus har ressurser til å iverksette flere helsefremmende tiltak som følge av kriminalomsorgens begrensede ressurser er tvilsomt, men noe vi vil følge opp.

Medisinhandling

21. Froland kommune og Froland fengsel bør sammen sikre et system for forsvarlig medisinhandling for å styrke pasientsikkerheten og hindre spredning av helseopplysninger.

Det er den siste tiden innført multidose. Dette lager mindre rom for feil og avvik under medisinutdelingen.

Ansatte som deler ut medisiner skal også denne høsten gjennomføre medisinkurs på nytt.

Det understrekes at ansatte i kriminalomsorgen ikke er helsepersonell og så lenge oppgaven med medisinutdelingen er lagt til kriminalomsorgens ansatte vil det ikke være samme kompetanse og kvalitetsnivå som det ville vært hvis sertifisert helsepersonell stod for all medisinhandling i fengselet.

Det er også en utfordring knyttet til taushetsplikt og tilgjengelig helserelatert informasjon så lenge kriminalomsorgen har oppgaven med å dele ut medisiner til den innsatte.

Kontinuitet i helseoppfølgingen

23. Froland kommune og fengselet bør hver for seg holde oversikt over avlyste og utsatte fremstillinger til helsetjenester, og sammen sikre at de innsatte får nødvendig helsehjelp.

Etter sivilombudets besøk har det fra kriminalomsorgens side i større grad vært fokus på at avlyste fremstillinger til helsetjenester skal dokumenteres i kriminalomsorgens avvikssystem.

Aksjonspunkter:

23.1 Agder fengsel og helseavdelingen har faste samarbeidsmøter. I disse møtene ser en blant annet på avvik knyttet til fremstillinger. Iverksatt.

23.2 Sikre at avvikssystemet skal benyttes for å dokumentere avlyste fremstillinger. Det er tilsatt HMS koordinator som blant annet har fokus på avvikssystem og avvikshåndtering. Iverksatt fra mai 2024.

Rolf Velle
Fengselsleder

Anne-Mette T. Jensen
Stedlig leder